

Олег Заболотний,

кандидат воєнних наук, доцент
ORCID ID 0000-0001-8020-4721

Андрій Зельницький,

кандидат педагогічних наук, професор
ORCID ID 0000-0002-3910-7329

Володимир Оліферук

ORCID ID 0000-0002-0722-7561

Надія Шабатіна

ORCID ID 0000-0002-5066-9517

Національний університет оборони України
імені Івана Черняхівського

КАДРОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЗБРОЙНИХ СИЛ І ЯКІСТЬ ВИЩОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ: АНАЛІЗ ПОНЯТЬ ТА СИСТЕМА ЗВ'ЯЗКІВ

У статті представлено результати дефінітивного аналізу основних понять стосовно кадрового потенціалу Збройних Сил України та якості вищої військової освіти, надано авторські пропозиції щодо уточнення даних понять, розглянуто зв'язки між ними у розробленій структурі системи якості вищої військової освіти.

Ключові слова: кадровий потенціал Збройних Сил України; якість вищої військової освіти; забезпечення якості освіти; компетентність.

Постановка проблеми. Одним з пріоритетних напрямів державної політики у сфері національної безпеки і оборони України є формування і нарощування кадрового потенціалу Збройних Сил України (далі – ЗС України). Ядро кадрового потенціалу збройних сил будь-якої держави складають офіцери. Їх підготовка, перепідготовка і підвищення кваліфікації здійснюється, переважно, у вищих військових навчальних закладах (далі – ВВНЗ). Саме на них покладається відповідальність за виконання державного замовлення щодо підготовки офіцерів, де якісні показники відіграють вирішальну роль.

Проблема якості підготовки офіцерських кадрів набула особливої актуальності упродовж останніх кількох років. Її загострення було зумовлене низкою чинників. Особливо – щодо рівня готовності офіцерів до ведення бойових дій в зоні антитерористичної операції (далі – АТО), який виявився недостатнім і значною мірою невідповідним потребам ЗС України на той період. Це, здебільшого, проявилось на початковому етапі АТО, в якому віддзеркалилися певні прорахунки щодо розвитку оборонної сфери держави, Збройних Сил України взагалі і системи військової освіти зокрема. Такий стан справ потребував, перш за все, глибокого системного аналізу ситуації, що склалася, проведення подальших теоретичних досліджень у галузі військової освіти, постійного оновлення змісту освіти, розроблення і впровадження в педагогічну практику ВВНЗ новітніх практико- і - особистісно-орієнтованих педагогічних технологій і методик з метою удосконалення якості підготовки військових фахівців та формування

потужного кадрового потенціалу, який би відповідав стрімкому розвитку ЗС України. На теперішній час ситуація значно покращилася. Разом з тим, залишилися актуальні проблеми, що потребують свого невідкладного вирішення, у тому числі – пов'язані з удосконаленням поняттєво-категоріального апарату та оновленням відповідної нормативно-правової бази.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальним проблемам формування кадрового потенціалу присвячено наукові праці вітчизняних вчених: Л. В. Беззубка, Б. І. Беззубка, Л. О. Гончарової, І. М. Дашка, А. Ю. Савченка та ін. Щодо формування та нарощування кадрового потенціалу Збройних Сил України, то основні підходи до розв'язання цієї проблеми викладено у документах оборонного планування: Стратегічному оборонному бюлетені України (далі – СОБ) та Державній програмі розвитку Збройних Сил України (далі – ДПР ЗСУ) на період до 2020 року, Концепції військової кадрової політики у Збройних Силах України, а також наукових працях відомих військових учених, зокрема О. М. Загорки, І. О. Кириченка, В. М. Можаровського, І. С. Руснака, Р. І. Тимошенка та ін., де основну увагу сконцентровано на проблемах забезпечення національної безпеки та оборони України, боєздатності військ (сил), і зокрема, формуванні та нарощуванні кадрового потенціалу ЗСУ. Питанням дослідження якості вищої військової освіти присвячені роботи таких військових учених-педагогів і психологів: А. О. Вітченка, В. І. Осьодла, С. М. Салкуцана, Ю. І. Приходька, В. І. Свистун, В. М. Телелима, В. В. Ягупова, де розглядаються теоретичні та методологічні засади якості вищої військової освіти на основі застосування компетентнісного підходу, впровадження в освітній процес інноваційних педагогічних технологій та сучасних методів навчання у вищій військовій школі.

Мета статті полягає у теоретичному дослідженні сутності понять “кадровий потенціал”, “компетентність” “якість вищої військової освіти”, “забезпечення якості вищої військової освіти”, “гарантування якості вищої військової освіти”, аналізі зв'язків між ними та розробленні структури системи якості вищої військової освіти.

Методи дослідження: системний аналіз і синтез, індукція та дедукція, порівняння, класифікація, узагальнення та систематизація.

Виклад основного матеріалу. Проведене в рамках комплексного огляду сектору безпеки і оборони оцінювання стану воєнної безпеки держави, а також набутий досвід участі ЗС України в антитерористичній операції та операції об'єднаних сил сприяли розробленню відповідних програмних документів та внесенню певних змін у чинну законодавчу базу. Передусім це стосується введення в дію Указами Президента України документів оборонного планування: СОБ та ДПР ЗС України.

Так, у СОБ визначено стратегічні й оперативні цілі оборонної реформи та шляхи їх досягнення. Зокрема, щодо збільшення спроможностей сил оборони до рівня, що дасть змогу забезпечити виконання завдань оборони

держави і відновлення її територіальної цілісності, активізації участі в реалізації Спільної безпекової і оборонної політики Європейського Союзу та активне співробітництво з НАТО з досягненням критеріїв, необхідних для набуття повноправного членства в Організації Північноатлантичного договору [1]. Однією з представлених у СОБ стратегічних цілей розвитку Збройних Сил України є “Професіоналізація та створення необхідного військового резерву ЗСУ”. Її зміст деталізовано у ДПР ЗС України в рамках оперативної цілі 5.2 – “Удосконалення системи військової освіти та підготовки кадрів”, де викладено низку основних завдань, з-поміж яких найбільш важливими у даному контексті є такі:

підвищення ефективності роботи системи військової освіти через удосконалення навчально-матеріальної бази, практичного спрямування навчання, впровадження в навчальний процес передових методик підготовки збройних сил держав-членів НАТО;

приведення змісту освіти та якості підготовки військових фахівців у відповідність до потреб сил оборони з урахуванням досвіду АТО, бойових дій та міжнародних операцій з підтримання миру та безпеки;

підвищення ефективності підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів для якісного забезпечення наукової, науково-технічної та освітньої діяльності у ВВНЗ та науково-дослідних установах [2].

Реалізація зазначених завдань передбачає, перш за все, певне розуміння сутності і змісту таких ключових понять: “кадровий потенціал”, “якість вищої військової освіти”, “якість освітньої діяльності” “системі військової освіти” (далі – СВО), та їх взаємозв’язків, що на даний час чітко не визначено. Це потребує, насамперед, проведення дефінітивного аналізу даних понять та уточнення відповідного поняттєво-категоріального апарату.

Як зауважував відомий німецький воєнний теоретик Карл фон Клаузевіц, – “Первая задача всякой теории - это привести в порядок смутные и чрезвычайно спутанные понятия и представления, и лишь условившись относительно названий и понятий, можно надеяться ясно и легко преуспевать в рассмотрении вопросов и при этом питать уверенность, что находишься с читателем на одной и той же точке зрения” [3, с. 39].

Поняття “кадровий потенціал” слід розглядати в контексті загальної категорії “потенціал” (від лат. *Potentia* - можливість, потужність, сила). У Великому тлумачному словнику сучасної української мови потенціал розглядається як “...приховані здатності, сили для якої-небудь діяльності, що можуть виявитися за певних умов” [4, с. 902]. Відповідно до Концепції військової кадрової політики у Збройних Силах України кадровий потенціал розглядається як “...сукупність кількісно-якісних характеристик кадрів, які визначають їх спроможність вирішувати поточні та перспективні завдання у сфері забезпечення боєздатності Збройних Сил” [5]. Наведене визначення містить два поняття “спроможність” і “боєздатність Збройних Сил”, що потребує певних уточнень. Щодо спроможності, то це загальне поняття несе в собі, у тому числі, відбиток природної здатності, здібності до будь-чого,

обдарованості [4, с.1182]. Воно більшою мірою характеризує індивідуально-психологічні особливості особистості та є лише однією з умов ефективної діяльності. Але це зовсім не означає, що ця діяльність буде успішною. Тим більш, не варто сподіватися на успішність спільної діяльності у сфері забезпечення боєздатності військ, що характеризується певними відмітними ознаками командної роботи, до яких варто віднести такі [6, с.367]:

можливість безпосереднього особистісного контакту між учасниками діяльності, у тому числі – обмін діями та інформацією;

наявність єдиної цілі, передбачуваного результату, що відповідають як спільним, так й індивідуальним інтересам;

наявність структур організації спільної діяльності та керівництва;

розподіл процесу спільної діяльності з-поміж її учасників, що зумовлено характером цілі, засобів та умов її досягнення, складом і рівнем кваліфікації виконавців;

виникнення у процесі спільної діяльності міжособистісних стосунків, що з часом набувають відносно самостійний характер.

Зважаючи на викладене, замість терміну “спроможність”, який запозичений з військової лексики ЗС США (планування від фінансово-економічних, матеріально-технічних та інших спроможностей), більш коректним буде використання терміну “готовність”, який більшою мірою характеризує стан військових кадрів. Так, у Великому тлумачному словнику сучасної української мови поняття “готовність” (готовий) визначене як “...стан індивіда, який набув досвіду, досяг високої майстерності, підготувався до чого-небудь” [4, с.194]. У контексті розгляду даної проблеми поняття “готовність” можна тлумачити як стан особового складу військових підрозділів, частин, з’єднань, який визначається певним рівнем сформованості необхідних професійно важливих якостей і набуттям практичного досвіду щодо їх застосування при виконанні поставлених завдань в умовах мирного і воєнного часу.

Щодо словосполучення “боєздатність збройних сил”, то воно також не є коректним. Більш відповідним суті проблеми, на нашу думку, є поняття “боєздатність військ”.

Боєздатність військ є одним з елементом бойової готовності збройних сил і являє собою певний стан здатності військ (авіації, сил флоту) вести бойові дії, виконувати бойові завдання. Бойова здатність залежить від укомплектованості частин і з’єднань, характеру і напруженості бойових дій, втрат і можливості їх швидкого поповнення, підготовленості особового складу, забезпеченості матеріальними засобами тощо [7, с.92].

Відтак, поняття кадровий потенціал, на думку авторів статті, можна представити у такій редакції: “Кадровий потенціал - це сукупність кількісно-якісних характеристик військових кадрів, які визначають їх готовність вирішувати поточні та перспективні завдання у сфері забезпечення боєздатності військ”. Ядро кадрового потенціалу Збройних Сил України складають офіцери.

Щодо якісних характеристик офіцерських кадрів, то вони визначаються, здебільшого, особливостями професії офіцера. Професія офіцера – це необхідний в соціальному відношенні особливий рід службової діяльності, який вимагає певного рівня підготовки щодо виконання офіцером визначених службово-бойових функцій на посаді призначення в умовах мирного та воєнного часу.

Професію офіцера, на основі відмінностей в суб'єктах, об'єктах і предметах професійної діяльності, можна класифікувати за такими типами:

“людина-людина”, де суб'єктами взаємодії та впливу є начальники, підлеглі та колеги: особистість військовослужбовця, мікрогрупа, (екіпаж, розрахунок) мала група (військовий підрозділ);

“людина-техніка”, де об'єктами і предметами професійної діяльності є: озброєння та військова техніка (далі – ОВТ), апарати, установки, технічні системи, матеріали;

“людина-знакова система”, де предметами професійної діяльності є: схеми, цифри, умовні позначки, формули, слова, шифри, коди, таблиці тощо.

Професія офіцера характеризується як:

поліфункціональна – за кількістю покладених на офіцера різноманітних функціональних обов'язків;

вербальна – за засобами впливу на особовий склад в умовах безпосереднього та опосередкованого зв'язку з ним;

індивідуальна – за формою організації;

самостійна – за способами діяльності – без сторонньої допомоги, дріб'язкової опіки з боку керівництва (у межах виконання завдань);

полікомунікативна – за обсягом службово-інформаційних зв'язків з періодично змінним колом осіб;

розумова – за співвідношенням розумового і фізичного навантаження;

творча – така, що в межах виконання завдань не піддається повною мірою алгоритмічному опису;

динамічна – за змінними умовами професійної діяльності;

стресогенна – за особливими умовами виконання службових обов'язків, що пов'язані з впливом стресогенних факторів середовища і діяльності;

морально відповідальна за здоров'я і життя особового складу, збереження матеріальних цінностей [11, с. 84-85].

Наведена характеристика професії офіцера висуває певні вимоги до визначення та змістового наповнення відповідних компетентностей, інших професійно важливих якостей, що формуються і розвиваються в ході освітньої діяльності у ВВНЗ та вдосконалюються протягом усієї військової служби. Тобто ключовими поняттями у даному контексті виступають “Компетентність” і “Якість військової освіти”.

У Законі України “Про вищу освіту” компетентність визначається як “...динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати

професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти” [9].

На основі наведеного визначення компетентність військового фахівця доцільно розглядати як інтегральну якість його підготовки, що характеризується ступенем здатності і готовності до постійного самовдосконалення, застосування сформованих знань, умінь, навичок, особистих якостей і ціннісних орієнтацій при виконанні службово-бойових функцій на посаді призначення в умовах мирного та воєнного часу. Варто звернути увагу, що не результати академічних знань визначають компетентність, а здатність їх застосовувати.

До основних компетентностей здобувача вищої військової освіти варто віднести такі: соціально-особистісні (морально-етична, індивідуально-психологічна, самовдосконалення, інформаційно-комунікативна); загально-професійні (правова, організаційно-управлінська, загальновійськова, індивідуально-виховної роботи, соціально-виховної роботи); спеціалізовано-професійні (тактико-спеціальна, військово-технічна, методична) [11, с.75-76]. Рівень сформованості компетентностей є основним показником якості освіти.

Стосовно якості освіти, то у Законі України “Про вищу освіту” під цим поняттям розуміється “...рівень здобутих особою знань, умінь, навичок, інших компетентностей, що відображає її компетентність відповідно до стандартів вищої освіти”[9]. Визначення даного поняття не є достатньо коректним, бо несе в собі відтінок так званого “хибного кола” – компетентність визначається через компетентність. Тим більш – поняття “компетентність” вже містить у собі такі категорії як: знання, уміння, навички.

Відтак, з урахуванням особливостей підготовки військових фахівців у ВВНЗ, поняття якість вищої військової освіти може бути представлене як рівень сформованості у здобувача вищої військової освіти визначених компетентностей, інших професійно важливих якостей відповідно до стандартів вищої освіти.

Важливим для цілісного сприйняття зазначених категорій є розуміння поняття щодо внутрішнього забезпечення якості освіти. У Законі України “Про вищу освіту” це поняття представлене такими структурними складниками [9]:

- визначення принципів та процедур забезпечення якості вищої освіти;
- здійснення моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм;
- щорічне оцінювання здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних і педагогічних працівників вищого навчального закладу та регулярне оприлюднення результатів таких оцінювань на офіційному веб-сайті вищого навчального закладу, на інформаційних стендах та в будь-який інший спосіб;
- забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних, наукових і науково-педагогічних працівників;

забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, у тому числі самостійної роботи студентів, за кожною освітньою програмою;

забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом;

забезпечення публічності інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації і забезпечення ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових працях працівників вищих навчальних закладів і здобувачів вищої освіти, інших процедур і заходів.

Тобто, йдеться про сутність і зміст складників процесу забезпечення якості освіти (англ. *quality assurance education*), що цілком відповідає стратегічному курсу України на приведення вищої освіти в Україні відповідно до європейських, а військової – до євроатлантичних стандартів.

У 2000 році в Гельсінкі країнами-учасниками Болонської угоди (включно з Україною), була заснована Європейська асоціація забезпечення (гарантування) якості вищої освіти під назвою (*European Network for Quality Assurance in Higher Education*) – організація, що здійснює незалежний контроль якості освіти та освітньої діяльності навчальних закладів.

Довідка. Поняття “*Assurance*” перекладається з англійської і як “забезпечення” і як “гарантування”. Аналогічно, у Великому тлумачному словнику сучасної української мови поняття “забезпечувати” витлумачено як – створювати надійні умови для здійснення чого-небудь; гарантувати щось [4, с.281].

У вітчизняній законодавчій базі термін “гарантування якості освіти” вперше з’явився в Законі України “Про освіту” (Розділ V – Забезпечення якості освіти) [8]. Тобто через 17 років після створення ENQA – без жодних коментарів щодо суті, структури і механізмів запровадження цієї категорії в педагогічну практику вищої школи. До того ж поняття “гарантування” введено як одна з чотирьох задекларованих у зазначеному законі цілей (ст. 41 розд. V) щодо процесу розбудови та функціонування системи забезпечення якості освіти.

У Великому тлумачному словнику сучасної української мови поняття “гарантія” визначено як порука в чомусь, передбачені законом чи угодою (домовленістю) зобов’язання, за яким юридична чи фізична особа відповідає за виконання певної угоди [4, с.173]. Адаптуємо поняття “забезпечення” і “гарантування” до особливостей функціонування системи вищої військової освіти. “Забезпечення”, у межах цієї системи, виступає як процес створення необхідних умов для досягнення визначених цілей освіти, а “гарантування” (гарантія) – як порука ВВНЗ за якість освіти та відповідальність за досягнення здобувачами вищої військової освіти певних результатів навчання. Отже, гарантія якості вищої військової освіти у контексті результатів навчання – це порука та відповідальність ВВНЗ щодо виконання зобов’язань з підготовки слухачів (курсантів) зі ступенем сформованості визначених компетентностей в кожного з них не нижче встановленого рівня.

Ще одним ключовим поняттям у контексті даного дослідження є “Система вищої військової освіти”. У законі України “Про освіту” поняття “система освіти” представлено як сукупність складників освіти, рівнів і ступенів освіти, кваліфікацій, освітніх програм, стандартів освіти, ліцензійних умов, закладів освіти та інших суб’єктів освітньої діяльності, учасників освітнього процесу, органів управління у сфері освіти, а також нормативно-правових актів, що регулюють відносини між ними

Зважаючи на специфіку освіти у військовій сфері, систему вищої військової освіти можна представити як цілісну сукупність взаємопов’язаних компонентів освітньої діяльності ВВНЗ, що спрямована на організацію, всебічне забезпечення та реалізацію освітнього процесу задля досягнення здобувачами вищої військової освіти визначеного рівня якості освіти.

Отже, ключовими поняттями в межах досліджуваної у даній статті проблеми є такі: “кадровий потенціал”, “компетентність” “якість вищої військової освіти”, “забезпечення якості вищої військової освіти”, “гарантування якості вищої військової освіти” “система вищої військової освіти”. Взаємозв’язок між цими поняттями представлено в структурі системи якості вищої військової освіти (рисунок 1).

Рисунок 1 Структура системи якості вищої військової освіти

У розробленій структурі представлено основні складові системи якості вищої військової освіти та зв'язки між ними, що значною мірою впливають на формування якісних характеристик кадрового потенціалу і сприяють процесу управління якістю підготовки військових фахівців.

З огляду на викладене, основними шляхами процесу формування кадрового потенціалу у системі вищої військової освіти слід вважати такі:

розроблення нового покоління стандартів освітньої діяльності та вищої освіти з урахуванням стандартів НАТО;

формування та розвиток у здобувачів вищої освіти професійних, світоглядних, морально-бойових якостей громадянина-патріота – захисника Вітчизни;

удосконалення якості професійно-психологічного відбору кандидатів на навчання;

оптимізація змісту освіти на основі впровадження в педагогічну практику розроблених компетентісно-змістових модулів;

удосконалення системи конкурсного відбору офіцерів на посади педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників;

поглиблення інтеграції військової освіти з бойовою та спеціальною підготовкою військ, проведення спільних заходів із залученням до цього інструкторів із держав-членів НАТО;

впровадження інформаційних, інформаційно-комунікаційних, особистісно орієнтованих педагогічних технологій і технологій дистанційного навчання в освітню практику ВВНЗ;

створення необхідних умов для забезпечення якості освіти та освітньої діяльності.

Висновки. Військова освіта є специфічною складовою загальнодержавної системи освіти України. З неї розпочинається професіоналізація і нарощування кадрового потенціалу Збройних Сил України, що значно впливає на зміцнення обороноздатності держави, забезпечення захищеності від реальних та потенційних загроз її державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України.

Розглянуті у статті теоретичні аспекти формування кадрового потенціалу Збройних Сил України в системі вищої військової освіти є основою забезпечення якості освітньої діяльності ВВНЗ та якості підготовки здобувачів освіти тактичного, оперативного та стратегічного рівнів. Якісна військова освіта, високий рівень фахової підготовки військових фахівців є одним з пріоритетів забезпечення національної безпеки України, що цілком відповідає вимогам діючої нормативно-правової бази з питань оборонного планування. Гарантом якості підготовки військових фахівців мають виступати ВВНЗ як основний суб'єкт системи військової освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Стратегічний оборонний бюллетень : Указ Президента України від 6.06.2016 р. № 240/2016.
2. Державна Програма розвитку Збройних Сил України на період до 2020 року : Указ Президента України від 22.03.2016 р. № 73/2017
3. Клаузевиц К. О войне. Москва : Эксмо; Санкт-Петербург : Terra Fantastica, 2003. 864 с.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь : ВТФ Перун, 2001. 1440 с.
5. Концепція військової кадрової політики у Збройних Силах України на період до 2020 року : затв. наказом Міністерства оборони України від 26.06.2017 р. № 342.
6. Психология. Словарь / под общ. ред. А. В. Петровского, М. Г. Ярошевского. 2-е изд., испр. и доп. Москва : Политиздат, 1990. 494 с.
7. Военный энциклопедический словарь / пред. гл. ред. комиссии Н. В. Огарков. Москва : Воениздат, 1983. 863 с.
8. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. №2145-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2017. № 38-39. Ст. 380.
9. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page2> (дата звернення: 15.11.2017).
10. Зельницький А. М. Концептуальні засади гарантування якості підготовки майбутніх офіцерів Збройних Сил України у вищих військових навчальних закладах. *Вісн. Черкаськ. ун-ту. Серія пед. науки*. 2017, № 6. С. 71–83.
11. А. М. Зельницький, О. А. Заболотний, Ю. І. Приходько та ін. Моніторинг якості підготовки військових фахівців у вищих військових навчальних закладах та військових навчальних підрозділах вищих навчальних закладів Збройних Сил України : наук.-метод. посіб. / за заг. ред. І. В. Толока. Харків : ХНУПС, 2017. 120 с.

REFERENCES

1. Stratehichnyi oboronnyi biulleten : Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 6.06.2016 r. № 240/2016. [Strategic Defense Bulletin of Ukraine : Decree of President of Ukraine from 6.06.2016 p. № 240/2016.] (2017) P. 10. (in Ukraine)
2. Derzhavna Prohramma rozvytku Zbroinykh Syl Ukrainy na period do 2020 roku : Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 22.03.2016 r. № 73/2017. [State program of Armed Forces of Ukraine development till 2020 : Decree of President of Ukraine from 22.03.2016 p. № 73/2017.] (2017) P. 10. (in Ukraine)
3. Klauzevits, K. O voyne, (2003) [Clausewitz C. On War] 864 p. (in Russia)
4. Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [Great Defining Dictionary of Modern Ukrainian Language] (2001) 1440 p. (in Ukraine)
5. Kontseptsii viiskovoi kadrovoy polityky u Zbroinykh Sylakh Ukrainy na period do 2020 roku : zatv. nakazom Ministerstva oborony Ukrainy vid 26.06.2017 r. № 342 [Conception of Military Personnel Policy in Armed Forces of Ukraine till 2020 : prov. Directive Of Ministry of Defence of Ukraine 26.06.2017] (2017) P. 10–12. (in Ukraine)
6. Psihologiya. Slovar / pod obsch. red. A. V. Petrovskogo, M. G. Yaroshevskogo. 2-e izd., ispr. i dop. [Psychology. Dictionary] (1990) 494 p. (in Russia)
7. Voennyiy entsiklopedicheskiy sovar / pred. gl. red. komissii N. V. Ogarkov [Military Encyclopedic Dictionary] (1983) 863 p. (in Russia)
8. Pro osvitu : Zakon Ukrainy vid 05.09.2017 r. №2145-VIII. [On Education : Law of Ukraine from 05.09.2017 p. №2145-VIII] (2017) p. 380. (in Ukraine)
9. Pro vyshchu osvitu : Zakon Ukrainy vid 01.07.2014 r. № 1556-VII. [On Higher Education : Law of Ukraine from 01.07.2014. № 1556-VII] (2017) URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page2>. (in Ukraine)

10. Zelnytskyi, A. M. (2017), Kontseptualni zasady harantuvannia yakosti pidhotovky maibutnikh ofitseriv Zbroinykh Syl Ukrainy u vyshchykh viiskovykh navchalnykh zakladakh. *Visn. Cherkask. un-tu. Seriiia ped. nauky*. [Conceptual Basis of Guaranteeing of Quality of Future Officers' of Armed Forces of Ukraine in Higher Military Educational Institutions Training] P. 71–83. (in Ukraine)

11. Zelnytskyi, A. M. Zabolotnyi, O. A. Prykhodko, Yu. I. ta in. (2017), Monitorynh yakosti pidhotovky viiskovykh fakhivtsiv u vyshchykh viiskovykh navchalnykh zakladakh ta viiskovykh navchalnykh pidrozdilakh vyshchykh navchalnykh zakladiv Zbroinykh Syl Ukrainy : nauk.-metod. posib. / za zah. red. I. V. Toloka [Monitoring of Quality of Training of Military Professionals in Higher Military Educational Institutions and Military Educational Units of Higher Educational Institutions of Armed Forces of Ukraine], 120 p. (in Ukraine)

РЕЗЮМЕ

Олег Заболотный,
кандидат военных наук, доцент
Андрей Зельницкий,
кандидат педагогических наук, профессор
Владимир Олиферук
Надежда Шабатина
Национальный университет обороны Украины
имени Ивана Черняховского

Кадровый потенциал Вооруженных Сил Украины и качество высшего военного образования: анализ понятий и система связей

В статье рассмотрены результаты дефинитивного анализа основных понятий относительно кадрового потенциала Вооруженных Сил Украины и качества высшего военного образования, представлены авторские предложения по уточнению данных понятий, рассмотрены связи между ними в разработанной структуре системы качества высшего военного образования.

Ключевые слова: кадровый потенциал Вооруженных Сил Украины; система высшего военного образования; обеспечение качества образования; компетентность.

SUMMARY

Oleg Zabolotnyi,
PhD (Military), assistant professor
Andrii Zelnytskyi,
PhD (Pedagogical Sciences), professor
Volodumur Oliferuk
Nadiua Shabatina
National Defence University of Ukraine
named after Ivan Cherniakhovskyi, Kyiv

Armed Forces of Ukraine's Professional Potential in Higher Military Education System: analysis of concepts and communication system

Introduction. The article presents the results of the defining analysis of the basic concepts regarding the personnel potential of the Ukraine Armed Forces and the quality of higher military education, author's suggestions on the clarification of these concepts are presented,

links between them in the developed structure of the quality system of higher military education are considered.

Purpose. *The purpose of the article is theoretical study of the essence of the concepts of "personnel potential", "competence", "quality of higher military education", "ensuring the quality of higher military education", "guaranteeing the quality of higher military education", analysis of the links between them and the development of the quality system higher military education structure.*

Methods. *system analysis and synthesis, induction and deduction, comparison, classification, generalization and systematization.*

Results. *The essence, content and structure of the following pedagogical categories: "personnel potential", "competence", "quality of higher military education", "ensuring the quality of higher military education", "guaranteeing the quality of higher military education", also considered in the article on the basis of structural, comparative, analysis and interpretation of the usage peculiarities of the above mentioned concepts in the pedagogy.*

Originality. *Definitive and comparative analysis of such pedagogical categories as "personnel potential", "competence", "quality of higher military education", "ensuring the quality of higher military education", "guaranteeing the quality of higher military education", have been made.*

Conclusion. *The article deals with the defining analysis of general scientific concepts such as "personnel potential", "competence", "quality of higher military education", "ensuring the quality of higher military education", "guaranteeing the quality of higher military education", where the key component is the competence of the student of higher military education in the context of the his training quality in higher military educational establishments*

Key words *personnel potential of the Armed Forces of Ukraine; the quality of higher military education; quality assurance of education; competence.*